

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.305>

JEL classification: F160, F500
UDC: 339.54: 339.564

Анатолій ПУЗРАКОВ

кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка», Україна
E-mail: anatolii.v.puzrakov@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-5129-0234>

ДОСЛІДЖЕННЯ ТОВАРНОЇ СТРУКТУРИ ЕКСПОРТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Актуальність дослідження товарної структури експорту України в умовах глобальних викликів зумовлена потребою привести у відповідність до вимог ринків Європейського Союзу її експортний портфель. Щоб відповідати вимогам та стандартам ЄС під час глобальних трансформацій Україні слід дотримуватися стратегічних завдань, серед яких першочерговими є розвиток економіки, залучення інвестицій та підвищення експортного потенціалу.

Мета. Вивчення товарної структури експорту України, її складових та принципів трансформування, а також пошук шляхів покращення конкурентоспроможності України в умовах глобалізації є основною метою даного дослідження.

Метод (методологія). У процесі роботи використано методи аналізу, синтезу, порівняння, обґрунтування, статистичного аналізу, абстрактно-логічний, графічний та табличний.

Результати. Вивчено та проаналізовано сучасні концепції трансформації товарної структури експорту країн та досвід їх впровадження. Встановлено, що поняття «товарної структури експорту» пов'язано з поняттями «експортний потенціал», «торговельний баланс», «конкурентоспроможність» та «економічна складність», остання з яких означає високу різноманітність та диференціацію виробництва, що відображається у широкому асортименті та високій якості вироблених товарів.

Проаналізовано товарну структуру експорту України, де основними групами товарів є сільськогосподарська продукція, машини та обладнання, хімічна промисловість, металургія та металопродукція, енергетичні продукти та ІТ-послуги. Запропоновано 4 основні шляхи трансформації експортного портфелю України з метою підвищення її конкурентоспроможності: диверсифікація експортного портфелю, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, розвиток нових експортних напрямків на ринках ЄС та запровадження екологічних стандартів. Також слід впроваджувати економічні реформи, стимулювати інвестиційний клімат, підтримувати підприємництво та інновації, що є важливими складовими стратегічних планів щодо експорту.

Ключові слова: товарна структура; експорт; Україна; глобалізація; трансформування.

Вступ

Проблема трансформації товарної структури експорту України до вимог ринків Європейського Союзу (ЄС) в умовах глобальних викликів пов'язана з необхідністю змін в експортному портфелі України, щоб відповідати вимогам та стандартам ЄС під час глобальних трансформацій. На актуальність дослідження вказує зв'язок даної проблеми зі стратегічними завданнями України, серед яких

першочерговими є розвиток економіки, залучення інвестицій та підвищення експортного потенціалу. Вступ України до ЄС та підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом вимагає гармонізації українських законодавчих норм та стандартів з європейськими. Це означає, що українські експортери повинні адаптуватися до вимог ринків ЄС, щоб мати можливість успішно просувати свою продукцію та послуги на цих ринках.

© Анатолій Пузраків, 2023

Отримано: 01.03.2023 р.

Рекомендовано до друку: 16.03.2023 р.

Опубліковано: 29.03.2023 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Пузраків А. Дослідження товарної структури експорту України в умовах глобалізації. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 1. С. 305-313. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.305>

Окрім цього, проблема трансформації товарної структури експорту зачепає кілька важливих аспектів, як диверсифікація експортного портфелю, підвищення якості та конкурентоспроможності самої продукції, розвиток нових експортних напрямків та запровадження екологічних стандартів. Проте з поглибленням глобалізації на світових ринках, під час якої відбуваються стрімкі зміни структури виробництва та продажу різноманітних товарів і послуг, зростає потреба в дослідженні шляхів ефективного покращення конкурентоспроможності українських товарів на міжнародних ринках, зокрема на ринках ЄС. Цей доводить гостру необхідність проведення даних досліджень. Предметом нашого дослідження є аналіз товарної структури експорту України, а об'єктом є процес трансформування товарної структури експорту країн в умовах глобалізації.

Вивченню товарної структури України присвятили свої праці вітчизняні науковці: Бублик М. [1, 2], Каленська В. [3], Кривов'язюк І. [4], Крисоватий А. [5], Лисенко А. [6], Мазаракі А. [7], Мельник А. [8], Різван Р. [9], Ставицька А. [10], Чухрай Н. [11], Шайда О. [12]. Основними темами щодо товарної структури експорту, які досліджували автори з-закордону Алонсо В. [13], Браун Л. та Траутт Е. [14] були зміни щодо конкретної політики, аналіз доцільності експортних субсидій та їх вплив на сальдо зовнішньої торгівлі, а також набутий досвід, який отримали урядовці з різних країн. Автори робіт [15-17] досліджували вплив екологічної політики на трансформацію економік та їх конкурентоспроможність. Також пріоритетними були проблеми пошуку правильних напрямів трансформування експорту країн [18], аналіз таких економічних інструментів як оцінка збитків та їх страхування у глобальному та регіональному масштабах [19-21]. Особливу увагу автори [22] приділили впровадженню недискримінаційних нетарифних торгових витрат, формуванню сучасної логістики [23] та впровадженню концепції розумних спеціалізацій [24] для кожного окремого регіону, країни й економічних об'єднань, дослідженню успішного досвіду змін конкретної політики і правил торгівлі між країнами [25-26].

З появою глобалізаційних викликів, як зазначено у працях [1; 2; 4; 8; 10; 16; 22; 24], зростає потреба і в зміні експортного портфелю країн та його диверсифікації, і в підвищення якості та конкурентоспроможності продукції. Однак, сьогодні вченими недостатньо уваги приділено дослідженню трансформації товарної структури експорту, розвитку нових експортних напрямків та запровадженню екологічних стандартів.

Мета та завдання статті

Вивчення товарної структури експорту України, її складових та принципів формування, а також пошук шляхів покращення конкурентоспроможності України в умовах глобалізації є метою даного дослідження, що визначає наступні завдання: 1) вивчити сучасні концепції трансформації товарної структури експорту країн та досвід їх впровадження; 2) проаналізувати товарну структуру експорту України; 3) запропонувати шляхи покращення експортного портфелю України та підвищення її конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сучасне розуміння поняття товарної структури в економіці, як вважають автори [27; 28], базується на описі складу, розподілу та співвідношенні різних видів товарів, які виробляються та експортуються в країні або регіоні. Це включає асортимент продукції, яку країна виробляє та продає, а також важливі характеристики цих товарів, такі як якість, технологічний рівень, конкурентоспроможність тощо.

Поняття товарної структури тісно пов'язано з економічною складністю, оскільки товарна структура впливає на економічну складність країни або регіону. Економічна складність означає високу різноманітність та диференціацію виробництва, яка відображається у широкому асортименті та високій якості вироблених товарів [29]. Товарна структура може бути показником економічної складності, оскільки розмаїття та якість товарів можуть свідчити про наявність розвиненої виробничої бази, науково-технічного потенціалу та інноваційного середовища в країні.

Крім того, товарна структура також пов'язана з іншими термінами, такими як

«експортний потенціал», «торговельний баланс» та «конкурентоспроможність». Ефективна товарна структура може підвищити експортний потенціал країни, стимулюючи зростання експорту товарів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності товарів та послуг на світових ринках. Посилення конкурентоспроможності товарів може поліпшити торговельний баланс, забезпечуючи більшу вартість експортних товарів порівняно з імпортом.

Бачимо, що товарна структура є важливим економічним поняттям, яке відображає розмаїття та якість виробництва країни і має прямий вплив на економічну складність, експортний потенціал, торговельний баланс та конкурентоспроможність.

Один з прикладів впровадження сучасної концепції трансформації товарної структури експорту країн – це перехід від низької доданої вартості до високотехнологічного експорту. Такі країни, як Південна Корея та Сінгапур [30], успішно реалізували цю концепцію і досягли значного прогресу у розвитку високотехнологічних секторів економіки.

Сінгапур зосередився на розвитку біомедичних наук, інформаційних технологій, фармацевтики та фінансових послуг [30]. Широкомасштабні інвестиції в дослідження та розвиток, створення інноваційних центрів та сприяння підприємству допомогли Сінгапуру стати одним з лідерів у галузі високих технологій.

Південна Корея зосередила свої зусилля на електроніку, автомобілебудування та супутникову технологію [30]. Завдяки активній підтримці держави, фінансуванню досліджень, розвитку кластерів і сприянню інноваціям, Південна Корея здобула міжнародне визнання і стала світовим лідером у галузі електроніки та інформаційних технологій.

Не менш цікавим є приклад Нової Зеландії, яка успішно здійснила перехід від сировинного виробництва до продажу високоякісних продуктів та послуг. Нова Зеландія, маючи потужний сільськогосподарський сектор, успішно диверсифікувала свою товарну структуру, розвиваючи експорт високоякісної сільськогосподарської продукції, а саме: органічні продукти, молочні продукти преміум-класу та виноробство [31]. Це дозволило країні

отримати конкурентні переваги на світовому ринку та забезпечити стійкий економічний розвиток.

Успішні приклади впровадження концепцій трансформації товарної структури експорту вказують на важливість стратегічного планування, державної підтримки, інноваційного середовища та співпраці між державними органами, приватним сектором та академічними установами.

Проаналізуємо товарну структуру експорту України. Так, за даними Євростату [32] за останній період 2021-2022 рр. обсяг світової торгівлі товарами та реальний ВВП значно відновилися у 2021 році після падіння у 2020 році через початок пандемії COVID-19. Обсяг торгівлі товарами зріс на 9,7 % у 2021 році, тоді як ВВП за ринковими обмінними курсами зріс на 5,9 %. Також у першій половині 2022 року було зафіксовано слабше зростання торгівлі, після чого відбувся стрімкий спад через військову агресію та початок повномасштабної війни. В Україні динаміка експорту у 2023 р. нарешті має позитивну динаміку порівняно з 2022 р., проте ще не досягла довоєнного рівня (рис. 1). На рис.1. представлено щомісячні дані про обсяги експорту, з яких видно, що загалом експорт зменшився на 26,1% (10305,5 млн. дол. США) [33].

Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами у 2022 році представлено у табл.1, з якої видно, що найбільше від'ємне сальдо було у м. Київ (-11539,9 млн. дол.).

У 2021 р. експорт товарів становив 68089,3 млн. дол. США, або 138,4% порівняно із 2020 р., імпорт – 72816,8 млн. дол., або 134,0%. Негативне сальдо склало тоді складало 4727,5 млн. дол. (у 2020 р. також було негативне – 5144,3 млн. дол.). Коефіцієнти покриття експортом імпорту – 0,94 (у 2020 р. – 0,91). 235 країн світу були партнерами України. Для порівняння з I кв. 2023 р. експорт товарів був 10305,5 млн. дол. США, або 73,9% відносно I кв. 2022 р., імпорт – 15699,4 млн. дол. (110,9%). Сальдо теж було негативне (- 5393,9 млн. дол.), як і в I кв. 2022р. (- 208,0 млн. дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту у I кв. 2023 р і 2022 р. були 0,66 і 0,99. Партнерами були 212 країн. На рис. 2 наведена товарна структура експорту України.

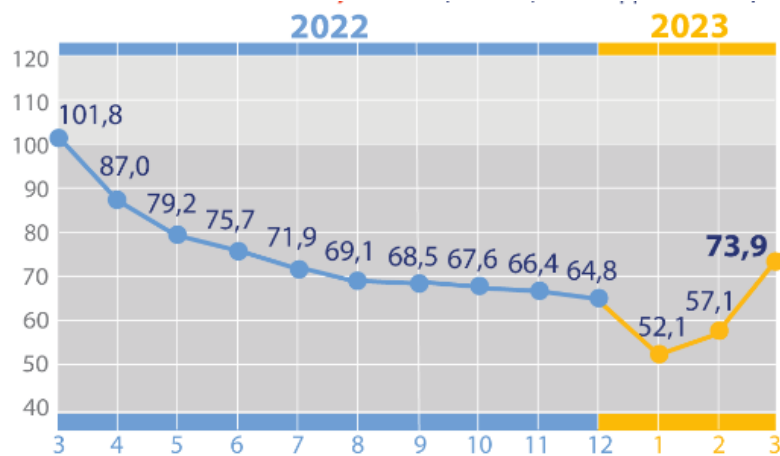

Рис. 1. Динаміка експорту у 2022-2023 рр., [33]

Таблиця 1. Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами у 2022 році [34]

Регіон	Експорт			Імпорт			Сальдо
	тис.дол. США	у % до 2021	у % до заг. обсягу	тис.дол. США	у % до 2021	у % до заг. обсягу	
Україна	44135592,5	64,8	100,0	55295748,4	75,9	100,0	-11160155,9
Вінницька	1600458,1	122,2	3,6	622797,4	89,1	1,1	977660,7
Волинська	1065676,8	128,0	2,4	2034204,5	112,1	3,7	-968527,7
Дніпропетровська	6250833,1	51,4	14,2	3951611,1	67,3	7,1	2299222,0
Донецька	284183,4	4,0	0,6	139074,5	7,4	0,3	145108,9
Житомирська	718098,4	93,1	1,6	1206028,9	175,0	2,2	-487930,5
Закарпатська	1970395,6	117,0	4,5	1645411,8	97,0	3,0	324983,8
Запорізька	2808659,0	59,2	6,4	1195427,4	58,4	2,2	1613231,6
Івано–Франківська	684521,4	58,7	1,6	597967,8	60,1	1,1	86553,6
Київська	2095732,2	82,2	4,7	3621107,6	64,7	6,5	-1525375,4
Кіровоградська	873195,7	85,5	2,0	249495,9	85,4	0,5	623699,8
Луганська	8704,4	5,2	0,0	12309,6	4,7	0,0	-3605,2
Львівська	3024849,5	103,2	6,9	5387542,9	113,3	9,7	-2362693,4
Миколаївська	1642889,1	47,5	3,7	733533,1	61,4	1,3	909356,0
Одеська	2400107,2	141,4	5,4	2132470,5	92,3	3,9	267636,7
Полтавська	1867032,3	58,5	4,2	1201463,6	63,9	2,2	665568,7
Рівненська	744171,7	105,7	1,7	550888,4	95,5	1,0	193283,3
Сумська	723665,8	68,2	1,6	582527,6	67,9	1,1	141138,2
Тернопільська	780415,8	115,0	1,8	518880,4	97,8	0,9	261535,4
Харківська	879683,0	48,8	2,0	1252880,9	52,2	2,3	-373197,9
Херсонська	56990,5	13,8	0,1	36828,3	13,8	0,1	20162,2
Хмельницька	780197,1	85,0	1,8	707518,6	112,6	1,3	72678,5
Черкаська	1293904,7	146,4	2,9	606978,6	57,6	1,1	686926,0
Чернівецька	286552,6	138,2	0,6	486284,2	250,0	0,9	-199731,6
Чернігівська	717457,0	60,3	1,6	300404,2	62,1	0,5	417052,8
м. Київ	10463689,1	68,3	23,7	22003545,5	70,9	39,8	-11539856,4

Прим. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Товарна структура експорту України включає широкий спектр продуктів і секторів економіки, де основними групами товарів, що експортуються, є сільськогосподарська продукція, машини та обладнання, хімічна промисловість, металургія та металопродукція, енергетичні продукти та ІТ-послуги. Україна відома своїм потенціалом у вирощуванні зернових культур (пшениця, кукурудза), соняшнику, сої. Також експортує м'ясо, молочні продукти та інші сільськогосподарські товари. Крім цього Україна виробляє та експортує різноманітне машинобудівне обладнання, а саме сільськогосподарську, важку, електротехнічну та транспортну техніку. Розвинена хімічна промисловість дозволяє експортувати добрива, пластмаси, лакофарбову продукцію тощо. Україна також є великим виробником та експортером сталі, чорних металів, алюмінію та інших металевих виробів, нафти, газу, вугілля та інших енергетичних ресурсів. Розробка програмного забезпечення та надання ІТ-послуг теж становить значну частину експорту України.

Загалом, товарна структура експорту характеризується суттєвим впливом сільського господарства, важкої промисловості та енергетичного сектора. Однак, важливим завданням для України є диверсифікація експортних ринків і підвищення доданої вартості експортованих товарів через розвиток інноваційних галузей та високотехнологічного сектора економіки.

Розглянемо шляхи покращення експортного портфелю України та підвищення її конкурентоспроможності. Враховуючи проведені дослідження, рекомендуємо зосередити свої зусилля на наступних 4-х напрямках.

Диверсифікація експортного портфелю. Україна має залежність від окремих товарів (наприклад, зерно, металургійні вироби) у своєму експорті. Диверсифікація товарної структури дозволить розширити географію експорту та зменшити ризики, пов'язані зі змінами на світових ринках.

Підвищення якості та конкурентоспроможності продукції. Виробникам слід пристосуватися до стандартів якості та безпеки, які встановлені на ринках ЄС. Це включає впровадження інноваційних

технологій, підвищення якості виробництва та управління, а також забезпечення дотримання вимог стандартів.

Розвиток нових експортних напрямків на ринках ЄС. Це перш за все, стосується конкурентоспроможних секторів, що відповідають потребам ринків ЄС, серед яких розширення експорту сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, легкої промисловості, інформаційних технологій та послуг.

Запровадження екологічних стандартів. У світлі глобальних викликів, пов'язаних зі зміною клімату та стійким розвитком, важливо, щоб українські товари відповідали екологічним стандартам ЄС. Це сприятиме застосуванню енергоефективних технологій, зменшенню викидів та впровадженню відновлювальних джерел енергії.

При реалізації цих стратегічних планів щодо експорту слід також впроваджувати економічні реформи, стимулювати інвестиційний клімат, підтримувати підприємництво та інновацій.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, виходячи з потреби вивчити товарну структуру експорту України, його складові та підходи до трансформації в нових умовах глобалізаційних викликів було проаналізовано сучасні концепції покращення експортного потенціалу країн та досвід їх впровадження. Встановлено, що поняття «товарної структури експорту» пов'язано з поняттями «експортний потенціал», «торговельний баланс», «конкурентоспроможність» та «економічна складність».

Аналіз товарної структури експорту України показав, що її основними групами товарів є сільськогосподарська продукція, машини та обладнання, хімічна промисловість, металургія та металопродукція, енергетичні продукти та ІТ-послуги. З метою підвищення конкурентоспроможності економіки та виходячи з отриманих результатів було запропоновано чотири основні шляхи трансформації експортного портфелю України, а саме: диверсифікація експортного портфелю, підвищення якості й конкурентоспроможності продукції, розвиток нових експортних напрямків на ринках ЄС та запровадження екологічних стандартів. З огляду на важливість

реалізації стратегічних планів щодо експорту України слід впроваджувати економічні

реформи, стимулювати інвестиційний клімат, підтримувати підприємництво та інновації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Bublyk, M., Petryshyn, N., Medvid, R. (2019). Analysis of export policy of timber trade in the conditions of international economic activity. *Economic analysis*, 29 (3), 5-11. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2019.03.005>.
- Bublyk M., Petryshyn N., Medvid R. (2019). Development of Export Policy of Forest Resources Trade in the Conditions of European Integration. *Economics. Ecology. Socium*, 3, 45-55.
- Каленська, В. П. (2023) Товарна структура експорту та імпорту України під час війни - спадщина. *Global Prosperity*, 3 (1), 26 – 33.
- Кривов'язюк І.В., Шульга М.С. (2022). Перспективи зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання України та Нідерландів. *Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія "Регіональна економіка"*, 19(75), 133 – 143.
- Крисоватий А. І., Савельєв Є. В. (наук. ред.) (2016) *Регіональні перетворення у світовому та українському вимірах*. Тернопіль: ТНЕУ, 2016
- Лисенко, А. М., Чадай Ю. В. (2022) Структура та функції агропромислового комплексу України. *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем*. Кропивницький: ЦНТУ, с. 145–147.
- Мазаракі, А., Мельник Т. (2012). Імпорт та перспективи імпортозаміщення в Україні. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*, 6, С. 5-15.
- Мельник, А.Ф. (Ред.) (2015) *Механізми реалізації регіональної структурної політики*. Тернопіль: ТНЕУ.
- Різван Р.І. (2022) Оцінка обсягів та товарної структури експорту та імпорту України. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку України*, с. 287 – 288.
- Ставицька А. Коваленко А. (2023). Можливості реалізації експортного потенціалу України на світовому ринку. *Галицький економічний вісник* 80 (1), с. 108–113.
- Чухрай, Н. Патора Р. (2006) *Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві*. К.: КОНДОР.
- Шайда, О., Косовська, В., & Шайда, С. (2022). Особливості зовнішньоторговельної співпраці України та Німеччини. *Економіка та суспільство*, (46). doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-70.
- Alonso, V. (2021). El comercio internacional de armamento y las ventajas comparativas, *Revista de Estudios en Seguridad Internacional*, 7(2), 83-104. <http://dx.doi.org/10.18847/1.14.5>
- Brown, L.K., & Troutt, E. (2018). A reanalysis of the trade and welfare effects of export subsidies. *Economics Letters*, 25(6), 420-424. <https://doi.org/10.1080/13504851.2017.1329>
- Bublyk, M., Kowalska-Styczen, A., Lytvyn, V., Vysotska, V. (2021). The Ukrainian economy transformation into the circular based on fuzzy-logic cluster analysis. *Energies*, 14(18), 5951. <https://doi.org/10.3390/en14185951>
- Bublyk, M. I., Radziievska O.V., Matseliukh Yu.R. (2018). The development strategy of green businesses in the context of the integration of Ukraine into the European Union. In: *Structural transformation of the national economy in the context of Euro-regional cooperation*, 244 – 263. Warszawa: Wydawnictwo BMT Erida spółka z o.o.
- Baran M., Kuzmin O., Bublyk M., Panasyuk V., Lishchynska Kh. (2021). Information System for Quality Control of Polyethylene Production in a Circular Economy. *CEUR Workshop Proceedings*, 2917 (I), P. 465-502.
- Dluhosch, B., & Horgos, D. (2013). Trading up the happiness ladder. *Social Indicators Research*, 113, 973-990. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0122-9>
- Комарницький, І. М., & Бублик, М. І. (2008). Оцінка техногенних збитків та аналіз підходів до їхнього розрахунку у глобальному та регіональному аспектах. *Вісник НУЛП*, 628, с. 134–144.
- Bublyk M. (2013). Economic evaluation of technogenic losses of business entities on fuzzy logic based opportunities. *Zarządzanie organizacja w warunkach niepewności teoria i praktyka*. P. 19 – 29.
- Бублик, М. І. (2009). Страхування техногенних збитків – новий сегмент на ринку екологічного страхування в Україні. *Вісник НУЛП*, 640, с. 23–33.
- Herman, P. R. (2022). A pragmatic approach to estimating nondiscriminatory non-tariff trade costs. *Rev Int Econ*, 1 (30). <https://doi.org/10.1111/roie.12604>.
- Бублик, М. І., & Бабій, Т.І. (2009). Розвиток логістики в сучасних умовах функціонування ринку. *Науковий вісник НЛТУ України*, 19(6), с. 138-142.
- Bublyk, M., Udovychenko, T., & Medvid, R. (2019). Concept of smart specialization in the context of the development of Ukraines economy. *Economics. Ecology. Socium*, 3(2). p. 55-61.

25. Vural, G. (2013) Comparison of Asymmetric Trade Costs: Estimated vs. Recovered. *Procedia Economics and Finance*, 5, 779-788. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(13\)00090-7](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(13)00090-7).
26. Watson, A. (2021). Trade credit, trade income elasticity and the international transmission of shocks. *Eurasian Econ Rev*, 11, 687-733. <https://doi.org/10.1007/s40822-021-00178-1>.
27. Doojav, G., Luvsannyam, D., & Enkh-Amgalan, E. (2023). Effects of global liquidity and commodity market shocks in a commodity-exporting developing economy. *Journal of Commodity Markets*, 30, 100332. <https://doi.org/10.1016/j.jcomm.2023.100332>.
28. Kacou, K. Y. T., Kassouri, Y., Evrard, T. H., & Altuntaş, M. (2022). Trade openness, export structure, and labor productivity in developing countries: Evidence from panel VAR approach. *Structural Change and Economic Dynamics*, 60, 194-205. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2021.11.015>.
29. Ben Saad, M., Brahim, M., Schaffar, A., Guesmi, K., & Ben Saad, R. (2023). Economic complexity, diversification and economic development: The strategic factors. *Research in International Business and Finance*, 64, 101840. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2022.101840>.
30. Kim, M. (1996). A comparative analysis of the information sectors of South Korea, Singapore and Taiwan. *Information Processing & Management*, 32(3), 357-371. [https://doi.org/10.1016/0306-4573\(95\)00060-7](https://doi.org/10.1016/0306-4573(95)00060-7).
31. McKenna, M., Le Heron, R., & Roche, M. (2001). Living local, growing global: Renegotiating the export production regime in New Zealand's pipfruit sector. *Geoforum*, 32(2), 157-166. [https://doi.org/10.1016/S0016-7185\(00\)00012-9](https://doi.org/10.1016/S0016-7185(00)00012-9).
32. WTO. World Trade Statistical Review 2022. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtsr_2022_c3_e.pdf.
33. Експрес-ви́пуск Державної служби статисти́ки України від 14.02.2022 р. URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2022/02/14.pdf>.
34. Економічна статистика. Зовнішньоекономічна діяльність. Державна служба статисти́ки України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
35. Статистика зовнішньої торгівлі України за 2021 р. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3403805-eksport-tovariv-zbilsivsa-na-384-a-import-poslug-majze-na-tretinu-derzstat.html>.

REFERENCES

1. Bublyk, M., Petryshyn, N., and Medvid, R. (2019). Analysis of export policy of timber trade in the conditions of international economic activity. *Economic analysis*, 29 (3), 5–11. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2019.03.005>.
2. Bublyk, M., Petryshyn, N., and Medvid, R. (2019). Development of Export Policy of Forest Resources Trade in the Conditions of European Integration. *Economics. Ecology. Socium*, 3, 45-55.
3. Kalenska, V. P. (2023) Commodity structure of export and import of Ukraine during the war - heritage. *Global Prosperity*, 3 (1), 26-33.
4. Kryvyovvazyuk, I. V., and Shulga, M.S. (2022). Prospects of foreign economic activity of economic entities of Ukraine and the Netherlands. *Economic sciences: collection of scientific works of the Lutsk National Technical University. Series "Regional Economy"*, 19(75), 133 - 143.
5. Krysovaty, A. I., and Saveliev, E. V. (2016). *Regional transformations in the world and Ukrainian dimensions*. Ternopil: TNEU.
6. Lysenko, A. M., and Chadai Yu. V. (2022). Structure and functions of the agro-industrial complex of Ukraine. *Development of accounting, auditing and taxation in the conditions of innovative transformation of socio-economic systems*. Kropyvnytskyi: Central Technical University.
7. Mazaraki, A., and Melnyk, T. (2012). Imports and prospects of import substitution in Ukraine. *Bulletin of the Kyiv National University of Trade and Economics*, 6, 5-15.
8. Melnyk, A. F. (Ed.) (2015) *Implementation mechanisms of regional structural policy*. Ternopil: TNEU.
9. Rizvan, R. I. (2022). Evaluation of volumes and commodity structure of exports and imports of Ukraine. *Actual problems and prospects of the development of Ukraine*, 287 - 288.
10. Stavyska, A., and Kovalenko, A. (2023). Possibilities of realization of Ukraine's export potential on the world market. *Galician Economic Bulletin* 80 (1), 108–113.
11. Chukhrai, N., and Patora, R. (2006). *Product innovation policy: innovation management at the enterprise*. Kyiv: CONDOR.
12. Shaïda, O., Kosovska, V., & Shaïda, S. (2022). Peculiarities of foreign trade cooperation between Ukraine and Germany. *Economy and society*, (46). doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-70.
13. Alonso, V. (2021). El comercio internacional de armamento y las ventajas comparativas, *Revista de Estudios en Seguridad Internacional*, 7(2), 83-104. <http://dx.doi.org/10.18847/1.14.5>.
14. Brown, L.K., & Troutt, E. (2018). A reanalysis of the trade and welfare effects of export subsidies. *Economics Letters*, 25(6), 420-424. <https://doi.org/10.1080/13504851.2017.1329>.

15. Bublyk, M., Kowalska-Styczen, A., Lytvyn, V., and Vysotska, V. (2021). The Ukrainian economy transformation into the circular based on fuzzy-logic cluster analysis. *Energies*, 14(18), 5951. <https://doi.org/10.3390/en14185951>.
16. Bublyk, M. I., Radziievska O.V., and Matseliukh Yu.R. (2018). The development strategy of green businesses in the context of the integration of Ukraine into the European Union. In: *Structural transformation of the national economy in the context of Euro-regional cooperation*, 244 – 263. Warszawa: Wydawnictwo BMT Erida spółka z o.o.
17. Baran M., Kuzmin O., Bublyk M., Panasyuk V., and Lishchynska Kh. (2021). Information System for Quality Control of Polyethylene Production in a Circular Economy. *CEUR Workshop Proceedings*, 2917 (I), 465-502.
18. Dluhosch, B., & Horgos, D. (2013). Trading up the happiness ladder. *Social Indicators Research*, 113, 973-990. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0122-9>.
19. Komarnytsky, I.M., and Bublyk, M.I. (2008). Assessment of man-made damages and analysis of approaches to their calculation in global and regional aspects. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, 628, 134–144.
20. Bublyk, M. (2013). Economic evaluation of technogenic losses of business entities on fuzzy logic based opportunities. *Zarządzanie organizacja w warunkach niepewności teoria i praktyka*, 19-29.
21. Bublyk, M. I. (2009). Man-made loss insurance is a new segment of the environmental insurance market in Ukraine. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Economics and Management Issues*, 640, 23–33.
22. Herman, P. R. (2022). A pragmatic approach to estimating nondiscriminatory non-tariff trade costs. *Rev Int Econ*, 1 (30). <https://doi.org/10.1111/roie.12604>.
23. Bublyk, M. I., and Babi, T. I. (2009). Development of logistic in modern operating of market conditions. *Scientific Bulletin of UNFU*, 19(6), 138-142.
24. Bublyk, M., Udovychenko, T., & Medvid, R. (2019). Concept of smart specialization in the context of the development of Ukraine's economy. *Economics. Ecology. Socium*, 3(2). p. 55-61.
25. Vural, G. (2013) Comparison of Asymmetric Trade Costs: Estimated vs. Recovered. *Procedia Economics and Finance*, 5, 779-788. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(13\)00090-7](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(13)00090-7)
26. Watson, A. (2021). Trade credit, trade income elasticity and the international transmission of shocks. *Eurasian Econ Rev*, 11, 687-733. <https://doi.org/10.1007/s40822-021-00178-1>.
27. Doojav, G., Luvsannyam, D., & Enkh-Amgalan, E. (2023). Effects of global liquidity and commodity market shocks in a commodity-exporting developing economy. *Journal of Commodity Markets*, 30, 100332. <https://doi.org/10.1016/j.jcomm.2023.100332>.
28. Kacou, K. Y. T., Kassouri, Y., Evrard, T. H., & Altuntaş, M. (2022). Trade openness, export structure, and labor productivity in developing countries: Evidence from panel VAR approach. *Structural Change and Economic Dynamics*, 60, 194-205. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2021.11.015>.
29. Ben Saad, M., Brahim, M., Schaffar, A., Guesmi, K., & Ben Saad, R. (2023). Economic complexity, diversification and economic development: The strategic factors. *Research in International Business and Finance*, 64, 101840. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2022.101840>.
30. Kim, M. (1996). A comparative analysis of the information sectors of South Korea, Singapore and Taiwan. *Information Processing & Management*, 32(3), 357-371. [https://doi.org/10.1016/0306-4573\(95\)00060-7](https://doi.org/10.1016/0306-4573(95)00060-7).
31. McKenna, M., Le Heron, R., & Roche, M. (2001). Living local, growing global: Renegotiating the export production regime in New Zealand's pipfruit sector. *Geoforum*, 32(2), 157-166. [https://doi.org/10.1016/S0016-7185\(00\)00012-9](https://doi.org/10.1016/S0016-7185(00)00012-9).
32. WTO. World Trade Statistical Review 2022. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtsr_2022_c3_e.pdf
33. Express issue of the State Statistics Service of Ukraine from 14.02.2022. <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2022/02/14.pdf>.
34. Economic statistics. Foreign economic activity. State Statistics Service of Ukraine. <https://www.ukrstat.gov.ua>.
35. Foreign trade statistics of Ukraine for 2021. *Ukrinform*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3403805-eksport-tovariv-zbilsivsa-na-384-a-import-poslug-majze-na-tretinu-derzstat.html>.

Anatoliy Puzrakov, Department of Management and International Business, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

STUDY OF THE PRODUCT STRUCTURE OF UKRAINE'S EXPORTS IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Abstract

Introduction. The urgency of studying the product structure of Ukraine's exports in the face of global challenges is determined by the need to bring its export portfolio into compliance with the requirements of the European Union markets. In order to meet the requirements and standards of the EU during global transformations, Ukraine should adhere to strategic tasks, among which the development of the economy, attracting investments and increasing the export potential are of primary importance.

Purpose. Studying the commodity structure of Ukraine's exports, its components and principles of formation, as well as finding ways to improve Ukraine's competitiveness in the context of globalization is the main goal of this study.

Method (methodology). The methods of analysis, synthesis, comparison, substantiation, statistical analysis, abstract-logical, graphical and tabular analysis were used in the process of work.

Results. Modern concepts of the transformation of the commodity structure of countries' exports and the experience of their implementation have been studied and analyzed. It was found that the concept of "commodity structure of export" is connected with the concepts of "export potential", "trade balance", "competitiveness" and "economic complexity", the last of which means a high variety and differentiation of production, which is reflected in a wide range and high the quality of manufactured goods.

The commodity structure of Ukraine's exports was analyzed, where the main groups of goods are agricultural products, machinery and equipment, chemical industry, metallurgy and metal products, energy products and IT services. 4 main ways of transforming Ukraine's export portfolio in order to increase its competitiveness are proposed: diversification of the export portfolio, improvement of product quality and competitiveness, development of new export directions in the EU markets, and introduction of environmental standards. It is also necessary to implement economic reforms, stimulate the investment climate, support entrepreneurship and innovation, which are important components of strategic plans for exports.

Keywords: commodity structure; export; Ukraine; globalization; transforming.

Cite as: Puzrakov, A. (2023). Study of the product structure of Ukraine's exports in the conditions of globalization. *Economic analysis*, 33 (1), 305-313. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.305>